

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

10 (5) 2023

<https://doi.org/10.46868/atdd.2023>.

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş tarihi | Received : 15.08.2023

Kabul tarihi | Accepted: 30.09.2023

Yayın tarihi | Published : 25.10.2023

Nazan Baş

<https://orcid.org/0000-0001-9699-8992>

Research Assistant, Ankara University, Faculty of Language and History-Geography, Department of Ancient Languages and Cultures, Department of Hittitology, Turkey, nznzdmr@gmail.com.tr.

Atıf Künyesi | Citation Info

Baş, N. (2023). I. Arnuvanda-Aşmunikal Çiftinin Kuuatalla'ya Toprak Bağıışı. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (5), 1359-1378.

I. Arnuvanda-Aşmunikal Çiftinin Kuuatalla'ya Toprak Bağıışı*

Öz

CTH 222.91 katalog numaralı toprak bağıış belgesi Aşmunikal-Arnuvanda kraliyet çifti dönemine aittir. Belgenin üzerinde SBo I.60 numarasıyla yayımlanan kral ve kraliçenin mühür baskısı bulunmaktadır. Kadın hizmetçi Kuuatalla'ya yapılan bağıışları içeren bu belgede tuhkanti unvanına sahip prens Tutalıya'nın da adı yer alır. Bir kadın görevliye toprak bağıışının yapılmasının yanı sıra kraliçe Aşmunikal tarafından da onaylanmış olması söz konusu belgeyi özel kılmaktadır. Bu çalışmada Arnuvanda-Aşmunikal çiftinin kadın hizmetçi Kuuatalla'ya yaptığı bağıış belgesi yorumlanmış, transliterasyon ve çevirisi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hitit, I. Arnuvanda, Aşmunikal, Kuuatalla, Toprak Bağıışı

Arnuvanda I-Aşmunikal Couple's Land Donation to Kuuatalla

Abstract

The land donation text with catalog number CTH 222.91 belongs to the reign of the royal couple Aşmunikal- Arnuvanda. The document bears the seal impression of the king and queen published in SBo I.60. This document, which contains donations to the female servant Kuuatalla, also includes the name of the prince Tutalıya, who held the title of tuhkanti. The donation of land to a female official, as well as its approval by queen Aşmunikal, makes this document special. In this study, the donation document

*Bu makale "Hititçe Çıvıyazılı Kaynaklara Göre Kraliçe Aşmunikal" başlıklı Yüksek Lisans tezinden geliştirilmiştir. Prof. Dr. Yasemin Arıkan'a metin çevirilerine yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

of *Arnuuanda-Ašmunikal couple to the female servant Kuuatalla is interpreted, transliterated and translated.*

Keywords: Hittite, *Arnuuanda I*, *Ašmunikal*, *Kuuatalla*, Land Donation

Giriş

Toprak bağış belgeleri Hititlerin ekonomik ve idari işleyişini anlayabilmek açısından değerli bilgiler içerir. Bağışlanan çeşitli tarım arazileri, buralarda çalışan insanlar, evcil hayvan türlerinin isimleri ile bağış yapılan kişilerin adlarına bu belgelerde rastlanmaktadır. Kadın hizmetçi *Kuuatalla*'ya yapılan bağış metninde verilen mallar ayrıntılı olarak sıralanmıştır. Bağışlanan varlıkların sayıca çokluğu *Kuuatalla*'nın önemli bir kadın görevli olduğunun işaretidir. Bu tür belgeler yapılan bağışların başkalarının eline geçmemesi için dönemin önemli araçlarından biri olan mühürle basılmak suretiyle mühürlenmişlerdir. *Kuuatalla*'ya bağışları içeren metnimizde kral I. *Arnuuanda*, kraliçe *Ašmunikal* ve oğulları *tuhkanti Tuthaliya*'nın isimleri metnin önyüzündeki mühür baskısında kısmen okunabilmektedir. Bu çalışmada söz konusu mühür baskısına çalışmanın bütünlüğünü bozmamak adına ve mühürler/mühür baskıları ayrı bir araştırma alanına girdiği için yer verilmemiştir.

Bu bağış belgesinin güncel kaynaklar da göz önünde bulundurularak transliterasyonu ve Türkçe çevirisi yapılmıştır. Metnin özellikle önyüzüne ait çevirinin tamamı tarafımızdan yapılarak literatüre kazandırılmıştır. Burada amaç Hititçe çiviyazılı metinlerden CTH 222 Landschenkungsurkunden / Toprak Bağış Belgeleri arasında gruplandırılan ve I. *Arnuuanda* ile *Ašmunikal* çağına tarihlenen bu metni özellikle tercümesi üzerinde durularak değerlendirmektir. Metin gerekli görülen yerlerde Hititçe sözcükler de açıklanarak ele alınmıştır.

Kral I. *Arnuuanda*'nın hükümdarlığı Orta Hitit (M.Ö. 1500-1380) olarak adlandırılan döneme tarihlenir. Bu çağa ait çiviyazılı belgelerde kralın adı genellikle eşi *Ašmunikal*'le birlikte geçmekte, kraliçenin de kral kadar etkin bir rol aldığı anlaşılmaktadır. I. *Tuthaliya* ve *Nikalmati* çiftinden sonra Hitit tahtına çıkan *Arnuuanda-Ašmunikal* kendilerini bu çiftin daha doğrusu I. *Tuthaliya*'nın oğlu ve kızı olarak tanıtmışlardır. Doğrudan kardeş olduklarını ifade etmeseler de aynı ebeveynin adının geçmesi *Arnuuanda* ve *Ašmunikal*'in kardeş olabilecekleri şeklinde yorumlanmıştır. Diğer taraftan Hititler'de enest evliliklerin yasak olması, *Arnuuanda*'nın I. *Tuthaliya* tarafından evlat edinilip veya içgüveyi¹ alınıp öz kızı ile evlendirilmesi sonucunda Hitit kralı olduğu yorumuyla açıklanmaktadır (krş. Bin-Nun, 1975; Dinçol, 1982; Beal, 1983; Beckman, 1986; Ünal, 2002). Kraliçe *Ašmunikal*'in çiviyazılı

¹ LÚ *antiyant*- "içgüvey" bkz. MHH: 35b "içgüvey, damat"; HW² A: 108b "Schwiegersohn, Bräutigam"; HEG A-K: 35 "eingeheirateter Schweigersohn"; HED A: 78 "(in-house) daughter's husband, (socrilocal) son-in-law"; HW: 23b "eingeheirateter Schweigersohn"; EDHIL: 187 "son-in-law"; Bozgun, 2021, s. 84 vd.

belgelerde hissedilen baskın karakteri onun Hitit kraliyet soyundan gelen kişi ve biyolojik yönden I. *Tuthaliya-Nikalmati*'nin kızları olduğu fikrine kanıt sayılabilir.

Kral egemenliğinin meşru kabul edildiği Hitit devletinde iktisadi model tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Bu sistemde Hitit devletinin tarım arazileri doğrudan krala ait mülklerdi. Kralın gerekli gördüğünde tapınaklara, vergi karşılığında şahıslara veya bağış olarak özel kişilere bu topraklardan verdiğini biliyoruz (Alparslan, 2013; Beckman, 1995). Hitit hakimiyetinde yaşayan halk ise kendi topraklarında çalışmanın yanı sıra devlete ait tarım arazileri için de çalışmak zorundaydı (Dinçol, 1982; Archi, 1973).

CTH 266 KBo 16.54+ABoT 1.53 ay.III? (Riemschneider, 1965, s. 337; Miller, 2013, s. 268 vd.)

(5') *na-aš-ta ma-a-an É-ri IV LÚ^{MEŠ} [an-da-an]* (6') *nu II LÚ^{MEŠ} ŠA É.GAL^{LIM} KIN-an a-[ni-ya-an-du]* (7') *'II' LÚ^{MEŠ}-ma-aš pár-na-aš KIN-an a-n[i-ya-an-du]* (8') *[ma]-a-an-kán É-ri-ma II LÚ^{MEŠ} an-d[a-an]* (9') *[nu] I LÚ ŠA [É].GAL^{LIM} KIN-an a-n[i-ya-ad-du]* (10') *[I LÚ-a]š-ma pár-na-aš-ma-aš KIN-an an-ni-[ya-ad-du]* (11') *[ma-n]a-aš-da É-ri-ma I LÚ an-da-an [...]* (12') *nu I-NA UD.IV^{KAM} ŠA É.GAL^{LIM} KIN-an [...]* (13') *a-ni-ya-ad-du I-NA UD.IV^{KAM}-ma [...]* (14') *KIN ŠA É-TI-ŠU a-ni-ya-ad-du [...]* (15') *^{MUNUS.MEŠ}ua-an-nu-um-mi-uš KIN-an iš-ħa-a-i [...]*

(5') Eğer (bir) evde dört adam varsa (6') iki adam sarayın işinde çalışsınlar! (7') iki adam ise (kendi) evindeki işte çalış[sınlar]! (8') Fakat, eğer (bir) evde iki adam varsa (9') bir adam sarayın işinde çalış[sın]! (10') bir adam ise (kendi) evindeki işte çalış[sın]! (11') Fakat, eğer (bir) evde bir adam varsa [...] (12') (o) dört gün için sarayın işinde [...] (13') çalışsın! Dört gün için ise [...] (14') onun (kendi) evindeki işte çalışsın! [...] (15') kimsesiz kadınlar (da) iş (yapmaktan) sorumludur [...]

Toprak bağışlarını Hitit devletinde kraliyet ailesine yakın, ayrıcalıklı kişilere verilen hediyeler gibi düşünebiliriz. Kral mührü taşıyan bu belgelerde kral tarafından bağışlanan toprakların mülkiyetini yasal olarak koruma altına alma amacı da vardır (Riemschneider, 1958). Diğer taraftan bağışlanan arazilerin farklı bölgelerde ve parçalar halinde verilmesindeki amacın bağışı alan kişilerin ya da ailelerinin güçlenmesinin engellenmesi olduğu sanılmaktadır (Beckman, 1995; Pelvanoğlu, 2021). Toprak bağış belgelerinde sadece belli ölçülerde araziler değil söz konusu arazilerde yaşamını sürdüren aileler de bağışlanmıştır. Bu noktada topraktan gelen vergilerin de mi o kişilere bağışlandığı sorusu akla gelmektedir. Çünkü bağışı alan kişiler bu arazilerle doğrudan ilgilenemeyecek yine kraliyet ailesinin yakınında bir yaşam sürecekti. Belki de sadece ekonomik anlamda bu topraklardan gelen gelirin bir kısmı bağış yapılan kişilere akmaktadır veya bunlar yaşlılıklarında oradan gelen gelirlerle hayatlarını devam ettireceklerdi.

Sonuçta kraliyet için hali hazırda çalışmakta olan birine değil uzun yıllar hizmet etmiş yaşlıca birilerine bu bağışlar yapılmalıydı. Dolayısıyla toprak bağışlarını bir tür emeklilik veya yaşam güvencesine benzetebiliriz.

Aynı durum *Arnuuanda* ve *Ašmunikal*'in bağış yaptıkları kadın hizmetçileri *Kuūatalla* için de geçerlidir. Muhtemelen *Kuūatalla* uzun bir süre kraliyet çifti için çalışmış sonrasında kral ve kraliçe tarafından hayatının geri kalanını sürdürebilmesi için böyle bir bağışla ödüllendirilmiştir.

Ancak kadın hizmetçi *Kuūatalla*'ya yapılan bağışlar dikkat çekici derecede fazladır. Onun kadın olmasını da göz önünde bulundurarak söz edilen bağışların çokluğunun nedenini *Kuūatalla*'nın kimliğinde araştırmak gerekir. *Kuūatalla* aşağıda metinde de görüleceği gibi ^{MUNUS}SUḪUR.LÁ² tanımlamasıyla geçmektedir. ^{MUNUS}SUḪUR.LÁ'nın "hizmetçi" anlamına dayanılarak *Kuūatalla*'nın, *Arnuuanda* ve *Ašmunikal*'in oda hizmetçisi, onların çok yakınındaki yardımcıları olduğu söylenebilir. Bir kadın yardımcı olması onun daha çok kraliçe *Ašmunikal* ile ilgilendiği ve kraliçe ile olan bu yakın ilişkisinden ötürü toprak bağışıyla mükafatlandırıldığını söyleyebiliriz.

CTH 222.91 KBo 5.7 (Riemschneider, 1958: 321-381; Rüster-Wilhelm, 2012: 231-238; Goedegebuure, 20014, s. 495 vd.; Gurney, 1961, s. 81; Bryce, 2003, s. 90; Bekman, 1995, s. 538; Bilgin, 2018, s. 31; Bozgun, 2021, s. 84)

ük.

1 [^{NA4}KIŠIB ŠA ta-bar-na ^mAr-nu-ua-an-ta] LUGAL.GAL 'U' ŠA ^fAš-mu-ni-kal
[MUNUS.LUGAL.GAL]

1 Büyük kral [*tabarna Arnuuanda*] ve
[Büyük kraliçe] *Ašmunikal*['in mührü]

öy.

2 [É x LÚ ^m(...)]x-a-na-aš-du-uš ^mU-ru-ua-an-ta-z[i-ti-iš...]

öy.

2 [mülk³: x adam [...-]anašdu, Uruuqantaz[iti...]

3 [...^m...-a]n²-na-an-ni<-iš> II MUNUS ^fHa-aḫ-ḫar-ti-iš ^f[...]

3 [...-a]nnani; iki kadın *Ḫaḫharti* (ve) [...]

4 [...] X SAG.DU É ^mPit-ta-a-an-za III LÚ ^mPi[t-ta-a-an-za-aš...]

4 [...] *Pittanza*'nın mülkü(nden) on kişi, üç adam *Pi*[*ttanza*...]

² Haas und Thiel, 1978, s. 25 vd.; Güterbock, 1983, s. 159 "attendant woman" or "lady attendant"; HW: 293a "Hierodule"; HHw: 258 "Dienerin, Magd, Sklavin, Kammerzofe"; MHH: 574a "bir kadının oda hizmetçisi, hizmetçi kadın".

³ "Bağışlanan varlıklar için É ideogramının kullanılması bunun hem 'ev' hem de ekonomik açıdan 'hane, mal-mülk' anlamlarına gelmesindedir" Beckman, 1995, s. 538.

5 [...] SAG.DU I GU₄.APIN.LÁ I LÚ
^mMar-la-a-ni-i'[-iš...]_{x-ri-ya}

6 [...]x I-NA MU I^{KAM} ^mHu-u-ḫa-za-al-ma
'ḫu-ḫa-a-i'[-iš?...] ^mKu-ḫa-la-na-al-la

7 [...] an-da 'pa-iz'-z[i...ŠA É ^mŠu-up-pi-
lu-li-u]-ma LÚDUB.SAR.GIŠ

8 [...] ^mŠu-up-pi-lu-li]-u-ma
LÚDUB.SAR.GIŠ A-NA DAM-ŠU da-a-
'iš' [...] nu-uš-ši pé-e-'di'

9 [...]x-'nu pi-er' É ^mMar-la-a-ni I LÚ
^mMar-l[a-a-ni-iš...]^mHu-'uḫ-ḫa-zi'-ti-iš

10 [...] ^{f/m}...]-ḫu-uz-zi-i-iš I ^{MUNUS}ŠU.GI
^fx[...SA]G.DU II GU₄ [...]

11 [...]MU]NUS II DUMU.MUNUS I
DUMU.MUNUS.GAB[A...]_x 'XX' NA-
AP'-ŠA-TU III GU₄ ŠA
[SAG.GÉ]ME.ARAD^{MEŠ}

12 [É-ir-ša-ah-ḫ]a-an-na-aš II
ANŠE.K[UR.RA^{HIA}...] II' ka-pu-nu
A.ŠÀ

13 [...]x-ru-pa-a[t...]-ḫa

14 [...]x[...]x-an-x[...]x-aš-šu-'uš'

15 [...]t]i-i[š...É-ir-š]a-ah-ḫa-an-na-aš IV
ka-pu-nu A.ŠÀ

16 [...]i]š[...]a-aš-ḫa-a-ri-ya

5 [...] kişi, bir çift sığır, bir adam *Marlani*
[...]

6 [...] bir yıl içinde/birinci yılda *Huḫazalma*
[...] *Kuḫalanalla*

7 [...] içeri gide[r]. Tahta tablet katibi
[*Šuppiluli*]uma['nın mülkü]

8 Tahta tablet katibi [...*Šuppiluli*]uma
karısını yerleştirdi [...]ve ona (o) yere/de
[...]

9 [...] verdiler. *Marlani*'nin mülkü: bir adam
Marl[ani...], *Huḫaziti*

10 [...] *ḫuzzi*, bir yaşlı kadın, [...]kişi, iki
sığır [...]

11 [...]ka]dın, iki kız çocuk, bir kız süt
çocuğu/kız beb[ek...] yirmi kişi/insan,
hizmetçilerin üç sığırı

12 [tumar hizmet]ine ait⁴ iki a[t...], iki⁵

*kapunu*⁵ tarla

13 [...]

14 [...]

15 [...tumar] hizmetine ait dört *kapunu*- tarla

16 [...]

⁴ É-iršahḫanna=parzahanna Laroche, 1957, s. 128 *pirešhannaš/parzahannaš*, É-ir=pír "maison" et *šahḫannaš*, gen. *šahḫan* "fief"(?); Riemschneider, 1965, s. 333 *piršahḫannaš* "zum Lehnbesitz gehörig"; Hoffner, 1966, s.388 *pirešhannaš/ piršahḫannaš/ pirzahannaš* "a kind of cattle"; MHH: 529b *parzahannaš/ paršahannaš/ pirzahannaš/ pirešhannaš/ piršahannaš* "hayvanlarla ilgili bir deyim; tumar hizmetindeki (hayvanlar)"; CHD P: 201a *parzahannaš/paršahannaš/pirzahannaš/ pirešhannaš/ piršaha(n)naš* "Modifying livestock"; HED Pe: 91 vd. *pirsahhan(n)a-*, *pirzahanna-*, *parsahanna-*, *parzahanna* "feudal estate"; EDHIL: 648 "modifying livestock"; ayrıca bkz. Rieken, 2005, s. 102.

⁵ HEG A-K: 494 *kapunu* "ein grosses Flächenmaß"; HW: 99a *kapunu* "ein Flächenmaß"; HHw: 72 *kapunu* "ein sehr grosses Flächenmaß, mindestens 720 Hektar"; MHH: 313a *kapunu* "bir alan ölçüsü".

17 [...]ʾÍDʾ[...k]a-pu-nu XIII IKU A.ŠÀ
ŠA Ú.SAL^{LIM}
18 [...] ^{URU}T[u-...]x

17 [...] nehir [...k]apunu- on üç IKU⁶ tarla,
çayırın (yanında?).
18 [...] T[u-...] kenti(nde)

19 [...^m...]x-zi-ti-iš ʾdam-pu-u-piʾ-i[iš] II
LÚÁZLAG^mGul-lu-ut-t[i-iš]
20 [...^m...]x-ša-al-ʾlaʾ-aš V MUNUS^fMa-
ašʾ[...x] ^fHu-e-el-la-aš^fTuʾ[-...]-šu-uš
21 [...] IV GU₄

19 [...] -ziti barba[r⁷...] iki çamaşırcı,
Gullutt[i...]
20 [...] -šalla beş kadın Ma-ašʾ[...], Huella,
Tuʾ[-...]-šu
21 [...] dört sığır

22 [...] -šu-uš I DUMU.NITA.GABA
[...^m...-a]g-ga-LÚ-iš I MUNUS^fPit-ʾtiʾ-
ya an-ni-iš
23 [...] ^mA-ri-in-na-zi-ti-ʾišʾ
[LÚ]ÜMM]EDA ANŠE.KUR.RA^{HIA} ^mA-
x[...]-uš
24 [...^m]Mu-u-ya-at-ti-iš VI ʾE-DE-NU-
TIMʾ I LÚ^mA-ki-y(aʾ(-)
25 [...]x-ku-i-ti-iš IV SAG.DU ʾiʾ-ya-ar-
ya-al-li-i-ʾeʾ-[eš]

22 [...] bir erkek süt çocuğu/erkek bebek
[...-a]ggaziti, bir kadın Pittiyanni
23 [...] Arinnaziti atların [bakı]cısı/tavlacı⁸
A[...]
24 [...] Muuatti, altı ʾyalnız yaşayanʾ kişi,
bir adam Akiyaʾ(-)
25 [...] dört kişi, arazi hissesi ile ilgili [...]

26 [...]x É^mŠu-up-pi-lu-li-[u-m]a an-da-an
II É^{TU}[^Mx+]III ʾLÚʾ IV [DUMU.NITA]
27 [...LÚ^{MEŠ} GI]ŠTUKUL I LÚAŠGAB I
LÚÜMMEDA [ANŠE].KUR.RA^{HIA} LÚ
MUNUS
DUMU[...SAG.GÉME].ARAD^{MEŠ}

26 [...]x Šuppiluli[uma]ʾnın mülkü içinde iki
mül[k:...] üç adam, dört [erkek çocuk]
27 [...za]naatkarlar, bir deri işçisi⁹, bir
[atların] bakıcısı/tavlacı, adam(lar),
kadın(lar), çocuk(lar) [...] hizmet]çiler

⁶ HW: 277b IKU “Flächen und Längenmaß”; HHw: 233 IKU “Feld; Längenmass (ca. 15 m) und Flächenmass”; MHH: 253b IKU “tarla, kır; bir satıh ve uzunluk ölçüsü, takriben 15 metre”.

⁷ HW: 208b vd. dampupi- “minderwertig, gemein; barbarisch”; HHw: 163 “^(LÚ)dampupi-” “minderwertig, gemein; barbarisch”; MHH: 678b dampupi- “pavarya, barbar, iptidai insan, cahil kimse”; HEG T: 88 dampupi- “minderwertig, gemein; barbarisch”.

⁸ Daddi, 1982, s. 19 LÚÜMMEDA ANŠE.KUR.RA “guardiano di cavalli”; HHw: 264 “Pferdewärter”; MHH: 758b “tavlacı, seyis, at bakıcısı”.

⁹ Daddi, 1982, s. 45 LÚAŠGAB “cuoiaio”; HW: 266a “Schuster, Lederarbeiter, Sattler”; HHw: 214 “Lederarbeiter, Schuster”; MHH: 70b “saraç, deri işçisi, ayakkabıcı, kunduracı”.

28 [...].ŠÀ.BA I <i>ka-pu-nu</i> III ¹ / ₂ I[KU A.Š]À I-NA KASKAL ^{URU} <i>U-ya-a[h-šu-pa-an-t]a</i> Z[AG-az]	28 [...] bundan <i>Uy[ahšupant]a</i> kentine sa[ğdan] (giden) yolda bir <i>kapunu-</i> üç buçuk I[KU tar]la
29 [... <i>ka-pu</i>]- <i>nu</i> XIV IKU A.ŠÀ ŠA 'Ú.SAL ^{LIM} [...]IK]U A.ŠÀ 'I-NA' KASKAL ^{URU} <i>Lu-u[h-ḫu-uš]-ša-an-[di-ya]</i> [?]	29 <i>Lu[hḫuš]an[diya]</i> kentine (giden) yolda çayırın (yanında) [... <i>kapu</i>] <i>nu-</i> on dört IKU tarla, [...]IK]U tarla
30 [...KAS]KAL É ^{GIŠ} GIGIR KIS[LAḫ...] _x [^{GIŠ} M]Ú.SAR 'na'-[a]š-t[<i>a an-d</i>]a VI ^{GIŠ} a-[...]x	30 [...yo]l, ev, araba, harman [yeri, ba]hçe/bostan [için]de altı [...]
<hr/>	
31 [É ^m <i>I-ri-it-ti-ya</i> x LÚ ^m <i>I-ri-it-ti-ya-aš...^m...-r]a-n[i-i]š</i> III MUNUS ^f <i>Ma-l[i-iš]</i>	31 [<i>İrittiya</i> 'nın mülkü: x adam <i>İrittiya</i> , - <i>r]a[ni]</i> ; üç kadın <i>Mal[i]</i> ,
32 [...]x-a[...]	32 [...]
[SAG].DU [Š]À.BA I LÚ ^{GIŠ} TUKUL ^m <i>I-r[i-ti[?]-y]a-aš</i>	[...ki]şi [bu]ndan bir zanaatkar <i>İr[itiy]a</i> ,
33 [...]ú	33 [...]
[...]x-a na-[...-y]a-an-za I DUMU. NITA.GABA	bir erkek süt çocuğu/erkek bebek
34 [...]x	34 [...]
[...]IV [?] SAG.'DU' [ŠA É ^m <i>I-ri-it-ti-ya</i>	<i>İrittiya</i> ['nın mülkünden...] dört [?] kişi
<hr/>	
35 [...]pal	35 [...]
[...]ri-l[<i>i[?]-x]-iš</i> I DUMU. 'MUNUS' ' ^f <i>Ma-an-na-a</i> IV SAG.DU	bir kız çocuk <i>Manna</i> , dört kişi
36 [...]	36 [...]
[...x+]II' ANŞE. GİR'.NUN. [NA ^{HLA}]	iki kat[ır]

37 [...]	[...x MÁŠ].TUR II ANŠE. ʿGİRʿ.[NU]N. NA ^{HLA}	37 [...]	[...oğ]lak, iki ka[tı]r
38 [...]	[...x+]ʿXʿI IKU A.ŠÀ ŠA ^m Ma-ri-ya	38 [...]	Mariya'nın (mülkünden) on bir IKU tarla
39 [...]	[...A.ŠÀ] ták-ša- an-na-aš	39 [...]	düzlük [tarla/ova]
40 [...]	[...]x-ya-an-na- ni-ya	40 [...]	
41 [...]	[... ^{GIŠ} KIR]I ₆ . GEŠTIN	41 [...]	[... b]ağ
42 [...]	[...x+]XVII IKU A.ŠÀ ŠA ^m Pu-ul-li	42 [...]	Pulli'nin (mülkünden) [...] on yedi IKU tarla
43 [...]	[...]x-ya-an-te-eš	43 [...]	
44 [...x+]II IKU [...-]za [X]XI IKU A.ŠÀ ar-zi-ya-aš		44 [...]	iki IKU [...yirmi]bir IKU tarla, ekili tarla(dan)
45 [...]x ʿIKUʿ [...]x-ya-aš ^{NA4r} huʿ-ya-ši- ya-[azʿ]		45 [...]x ʿIKUʿ [...]	kült taşı[ndanʿ]
46 [...]ʿAʿ.Š[À...]x-ni VI [IKU I+]ʿIVʿ gi- pé-eš-[šar A.Š]À		46 [...]	ʿtarʿl[a...] altı [IKU...] ʿdörtʿ gipeš[šar ¹⁰ tarl]a
47 [...]x-raʿ[...x+]II IKU ʿAʿ.[ŠÀ x+]II ʿIKUʿ A.Š[À]		47 [...]	iki IKU ta[rla...], iki ʿIKUʿ tarl[a]
48 [...]		48 [...]	

¹⁰ HEG A-K: 582 vd. *gipeššar*- “Elle”; HW: 110b *gipeššar*-/*kipeššar* “Elle, auch Zeitmaß”; HED K: 186 vd. *gipeššar*-/*kipeššar* “cubit, ell, also area measure”; HHw: 79 *gipeššar*-“Elle (ca. 50 cm)”; MHH: 345b vd. *gipeššar*-/*kipeššar* “arşın”; EDHIL: 479 (^{GIŠ})*gipeššar*-/*gipešn*- “cubit, ell, also area measure”; Wilhelm ve Rüster 2012: 251 *gipeššar*- “ein Längen-und Flächenmass”.

49 [...] *kar-še-eš-^rni^r* II *ka-p[u]-n[u...]^rX^rXXVI ½ IK[U...]*

50 [...^{GIŠ}KI]RI₆.GEŠTIN ½ [-*a-aš-^rka^r-[...]-pi-[...]*x

51 [...-*a*]š I-N[A...]

52 [...i]x[...^m...-L]Ú-i[š...^m]^rA^r-*li-iḫ-ḫa-an-ni-iš*

53 [...x+] IV DUMU.M[UNUS...^f...]x-*zi-iš*

54 [...x+]I^rIKU^r [...]

55 [...]

56 [...]^rA^r.[ŠÀ I-NA KASKAL^{URU}Ḫa-a-]t-*ti-kán* GÜB-*la-az* VIII ½ IKU^r A.ŠÀ^r [...]x *ku-ḫa-ya-u-ḫa-^rna^r-at-ti*

57 [...]x I ½ IKU III *gi-pé-eš-šar* A.ŠÀ^r [...]x-^r*ri-ya-aš* Š[A^{GIŠ}Š]EN

58 [...]IKU A.ŠÀ [-...]*a²-an* XI ½ IKU A.ŠÀ ŠA [...]

59 [...x+]VII^r ½ IKU V *gi-p[é-eš-šar* A.ŠÀ] *ar-ta-al-la-ni*[-...]

60 [...-*a*]z I IKU^r A^r.Š[À...]^rx-*na-aš^rkar-še^r-e[š-ni*

61 [...]x x x [...]

ay.

1 [...IKU] A^r.ŠÀ^{GIŠ}ša-*ad-du-ḫa-aš* XIV IKU *ú-e-el-lu* IV IKU III *gi-pé-^reš-šar^r* GIŠ^rKIRI₆.G[EŠTIN]

49 [...] ayrılmış iki *kap[u]n[u...]* otuz altı buçuk IK[U...]

50 [...b]ağ yarım [...]

51 [...]-de/-da[...]

52 [...-*zi*]ti, [...] *Aliḫḫanni*

53 [...] dört k[ız] çocuk [...]-*zi*

54 [...] bir^rIKU^r [...]

55 [...]

56 [Ḫa]ttuša^rya soldan (giden) [yolda...] ta[r]la, sekiz buçuk IKU tarla [...]
*kuḫayaḫanatt*¹¹

57 [...] bir buçuk IKU üç *gipeššar* tarla [...] su yolunun

58 [...]IKU tarla [...] on bir buçuk IKU tarla [...]’nın

59 [...] yedi buçuk IKU beş *gip[eššar* tarla] *artallani*[-...]

60 [...] bir IKU tar[la...] ayrı[lmış...]

61 [...]

ay.

1 [...IKU] tarla (ile) *šadduḫa-* bitkisi¹², on dört IKU çayır, dört IKU üç *gipeššar* ba[ğ...],

¹¹ *kuḫayaḫanatt*- için bkz. Wilhelm and Rüster, 2012, s. 252 (Luw?) “?”.

¹² HW: 188b ^{GIŠ}šadduḫa- “eine Nutzpflanze?”; HHw: 147 ^{GIŠ}šadduḫa- “eine Pflanze”; MHH: 623a ^{GIŠ}šaddu- /šadduḫa- “bir bitki?, maki?”; Wilhelm and Rüster, 2012, s. 252 ^{GIŠ}šaddu(ḫa)- “Baum”; Laroche, 1951, s. 114 ^{GIŠ}šadduḫa- “d'arbre ou toponyme”; Ertem, 1974, s. 163 vd.

2 [...ka-p]u-nu IV IKU 'VIII' gi-pé-eš-šar
ḪUR.SAG GIŠ^{HLA} I-NA^{URU} Ka-a-pa-nu-
ya-an-ta [...]

2 [...kap]unu- dört IKU sekiz gipeššar
dağ(lık arazi ile) Kapanuḡanta¹³ kentindeki
ağaçlar [...]

3 [É^mM]u-li-ya-zi-ti^{LÚ} E-PÍ-IŠ TÚG.È.A
ḪUR-RI II LÚ^m Mu'-l[i-ya-zi-ti-iš
(LÚ)ÜMMEDA ANŠE].KUR.RA^{HL[A]}

3 [M]uliyaziti['nin mülkü:] Hurri gömleği
imalatçısı iki adam Muli[yaziti
ve...a]t[la]rın [bakıcısı],

4 [III DUMU].NITA^m Ḫu-ut-ra-li-iš^{mDU}-
SIG5-uš^m Zu-u-up-pal-la-an-ni-iš III
M[UNUS^f...]

4 [üç] erkek [çocuk] Ḫutrali, Tarḫuḡašu¹⁴,
Zuppalani; üç k[adm...]

5 [^fA]n-na-a-aš^f Za-am-'na-ú'-ya-aš I
DUMU.MUNUS^f P[u'-u]z-zi-iš I
DUMU.MUNUS.G[ABA] ^fA-pa'-a[z-
zu-uš]

5 [Anna, Zamnaḡiya; bir kız çocuğu P[u]zzi;
bir kız süt çocuğu/kız bebek Apaz[zu...]

6 [I^{LÚ}S]U.GI^m Zi-i'-ti-iš XI SAG.[DU]
'ŠA' [É^mMu-li-ya-zi-ti]

6 [bir yaş]lı [adam] Ziti; Muli-yaziti'nin
mülkün]den on bir ki[şi].

7 [...k]a-'pu'-nu A.ŠÀ II IKU
GIŠ^{KIRI6}.GEŠTIN ḫa-ta-a[n-ti-ya-aš I-
NA^{URU} A-ša-a É^{HLA} mKu-uk-ku-u[š I-NA
^{URU}Ḫ]u-ur-ma

7 [...k]apunu- tarla, iki IKU bağ ile Aša¹⁵
kentindeki ku[rak arazi]; Kukku'nun
mülkü: [...Ḫ]urma¹⁶ kent[inde]

8 [...k]a-pu-'nu' ḪUR.SAG IŠ-TU É
MUNUS.LUGAL-kán 'šar'-r[a-an x
IK]U A.ŠÀ ŠÀ.BA II IKU A.ŠÀ PA-NI
[...x-ta

8 [...k]apunu- dağ(lık arazi), kraliçe
mülkünden ayrılmış [...]IKU tarla, bundan
iki IKU tarla önünde [...]

9 [...I]KU A.ŠÀ [E]GIR GIŠ^{TIR} II ½ IKU
A.ŠÀ IŠ-TU [...-n]a-aš-kán ša-ra-an¹ XII
IKU A.ŠÀ ḪA.LA^m [...] KISLAḪ

9 ormanın arkasında [... I]KU tarla, iki
buçuk IKU tarla [...-]dan ayrılmış, [...'nin]
payı (olarak) on iki IKU tarla, (bir) tahıl
ambarı,

10 [...] yarım IKU zanaatkarın ormanı, altın
saray oğlanının [...] Zunauliya¹⁷
kentindeki otlak yeri

¹³ Kapanuḡanta için bkz. Ertem, 1973, s. 66; del Monte und Tischler, 1978, s. 172 vd.

¹⁴ Laroche 1966: 178 No 1278 "mDU-SIG5-uš".

¹⁵ Aša için bkz. Ertem, 1973, s. 20; del Monte und Tischler, 1978, s. 46.

¹⁶ Ḫurma için bkz. Ertem, 1973, s. 52; del Monte und Tischler, 1978, s. 124 vd.; del Monte, 1992, s. 43 vd.

¹⁷ Zunauliya için bkz. Ertem, 1973, s. 170; del Monte und Tischler, 1978, s. 518.

10 [...] ½ IKU GIŠTIR ŠA LÚ GIŠTUKUL
LÚKUŠ₇.GUŠKIN x[...] I-NA URU Zu-na-
ú-li-ya ú-e-ši-y[a-u-ya-aš pé]-^re'-da-an
11 [EGI]R[?] HUR.SAG ta-lu-ga-aš-ti III
ME LXXXVIII gi-pé-eš-šar DAGAL-
ŠU-ma I ME LIII gi-pé-eš-šar

12 'X'IÉ^{HLA} XXVI LÚ XVI DUMU.NITA
IV DUMU.NITA.GABA XXX MUNUS
XI DUMU.MUNUS II
DUMU.MUNUS.GABA I LÚŠU.GI I
MUNUSŠU.GI

13 ŠU.NÍGIN XCI SAG.DU ŠA^{BA} VI
GIŠTUKUL II LÚMUHALDIM 'I
LÚÁZLAG' I LÚE-PÍ-IŠ TÚG.GÚ.È.A
HUR-RI I LÚAŠGAB I ÜMMEDA
ANŠE.KUR.RA^{HLA}

14 LÚ MUNUS DUMU X GU₄ ŠA
SAG.GÉME.ARAD^{MES} X GU₄^{HLA} [É-
ir]-^rša-aḫ'-ḫa-an-na-aš I ME V UDU^{HLA}
II ANŠE.KUR.RA^{HLA}

15 [...]ANŠE.GİR.NUN.NA^{HLA} XXXVII
ka-pu-nu II 'IKU' [A.ŠÀ x IK]U III gi-
pé-eš-šar GIŠKIRI₆.GEŠTIN ŠÀ.BA II
IKU GIŠKIRI₆.GEŠTIN

16 'ḫa'-ta-an-ti-ya-aš III ½ IKU VIII gi-
'pé'-eš-[šar HUR.SAG] III IKU
GIŠKIRI₆.GEŠTIN XIV IKU Ú.SAL^{LUM}

11 [dağ(lık arazinin) arkasında, üç yüz seksen sekiz *gipeššar* uzunluğunda, onun genişliği ise yüz elli üç *gipeššar*'(dır).

12 on bir mülk, yirmi altı adam, on altı erkek çocuk, dört erkek süt çocuğu/erkek bebek, otuz kadın, on bir kız çocuk, iki kız süt çocuğu/kız bebek, bir yaşlı adam, bir yaşlı kadın.

13 Toplam doksan bir kişi, bunlardan altı zanaatkar, iki aşçı, bir çamaşırcı, bir Hurri gömleği imalatçısı, bir deri işçisi, bir atların bakıcısı/tavlacı

14 erkek(ler), kadın(lar) (ve) çocuk(lar), hizmetçilerin on sığırı, tımar hizmetine ait on sığır, yüz beş koyun, iki at,

15 [...] katırlar, otuz yedi *kapunu*- iki IKU tar[la...IK]U üç *gipeššar* bağ, bundan iki IKU bağ,

16 kurak arazi, üç buçuk IKU sekiz *gipeš[šar* dağ(lık arazi)], üç IKU bağ, on dört IKU çayır,

17 altı *kapunu*- dört IKU sekiz *gipeššar* [dağlık(arazi), üç] çift mülk, üç harman yeri ile samanlık,

18 yedi yerleşim yeri *Uaštišša*¹⁸, [...], *Uluqanta*¹⁹, *Šummanzana*²⁰,

¹⁸ *Uaštišša* için bkz. Ertem, 1973, s. 159; del Monte und Tischler, 1978, s. 478 vd.; del Monte, 1992, s. 187.

¹⁹ *Uluqanta* için bkz. del Monte und Tischler, 1978, s. 454.

²⁰ *Šummanzana* için bkz. del Monte und Tischler, 1978, s. 366.

17 [I+]V *ka-pu-nu* IV IKU VIII *gi-pé-eš-šar* ʿHURʿ.[SAG IIIʹ T]A-PAL É^{HIA} III
KISLA[H] ʿQA-DUʹ É.IN.NU.DA

18 VII URU^{DIDL.HIA} URU *Ua-aš-tiʹ-iš-ša-aš*
UR[U...] URU *U-lu-ya-an-ta-aš* URU^r *Šumʹ-*
ma-an-za-na-aš

19 URU *Ka-a-pa-nu-ya-an-ta-aš* URU A-š[a-a-
aš URU *Zu-na-ú]*-ʹliʹ-ya-aš É^m *Šu-up-pi-lu-*
li-u-ma DUB.SAR.GIŠ ŠA É
LÚ MUḪALDIM

20 III *ka-pu-nu* XII ½ IKU A.ŠÀ XXʹVIII
IKUʹ [Ú.SAL^{LU}]M ʹRI-IT GU⁴HIA II ½
IKU III ½ *gi-pé-eš-šar* GIŠTIR

21 *na-aš-ta an-da* III ME LXXXV GIŠ^{HIA}
[...*ka-pu-nu*]u XV ½ IKU A.ŠÀ I-NA
KASKAL URU *Ha-at-tiʹ-kán* ʹZAGʹ-az

22 XXVIII IKU Ú.SAL^{LUM} RI-IT GU⁴HIAʹ
[IŠ-TU] ʹÉʹ LÚ *U-ri-an-ni-kán* ZAG-az
šar-ra-an

23 XVIII IKU A.ŠÀ IŠ-TU É^D *Ḫal-ʹla-ra-*
kán šar-raʹ-an II ½ IKU III *gi-pé-eš-šar*
GIŠTIR

24 *na-aš-ta an-da* III ME XXV GIŠ^{HIA}
I^{NU-TIM} É^{HIA} ŠA É^m *Kar-pa-ni* É^f *Zi-it-ḫa-*
ri-ya ku-it

25 *na-aš-ta a-pé-e-ez šar-ra-an*

19 *Kapanuanta, Aš[a, Zunaul]iya*. Aşçı evinin tahta tablet katibi *Šuppiluliuma*’nın mülkü.

20 üç *kapunu-* on iki buçuk IKU tarla, sığır otlağı (olarak) yirmi sekiz IKU [çayır], iki buçuk IKU üç ½ *gipeššar* orman,

21 içinde üç yüz seksen beş ağaç, *Ḫattuša*’ya sağdan (giden) yolda [...*kapun*]u- on beş buçuk IKU tarla,

22 sığır otlağı (olarak) yirmi sekiz IKU çayır, *uriyanni-* adamı²¹’nın mülkün[den] sağ tarafı ayrılmış,

23 Tanrıça *Hallara*²²’nin mülkünden on sekiz IKU tarla ayrılmış, iki buçuk IKU üç *gipeššar* orman,

24 içinde üç yüz yirmi beş ağaç, bir mülk, *Karpani*’nin evi (ile) *Zithariya*’nın evinden,

25 on(lar)dan ayrılmış(tır).

26 sekiz IKU tarla, bundan altı buçuk IKU altı *gipeššar* <tarla>, bir IKU beş *gipeššar* harman yeri ile samanlık.

27 *Parkalla*²³ kentindeki evde Güneşimin

²¹ Daddi, 1982, s. 266 vd.; HW: 235a vd. LÚ *urayanni-*/ LÚ *uriyanni-* “Priester?, Art höherer Priester oder Tempelfunktionär?”, 368b “Funktionär”; EDHIL: 926 vd. LÚ *uriyanni-/urayanni-* “a functionary”; HHw: 187 LÚ/MUNUS *uriyanni-* (*urayanni-*) “hochgestellte(r) Funktionär(in)”; MHH: 764b LÚ *uriyanni-/urayanni-* “veliaht veya bir rahip?”; Ayrıntılı bilgi için bkz. Vigo, 2023, s. 15-23.

²² Tanrıça *Hallara* için bkz. Laroche, 1947, s. 81 “Divinité de Dunna, dans les traités”; Otten, 1972-1975, s. 60a “Tunna kenti Tanrısı”; Gurney, 1976, s. 5. Arıkan, 2017, s. 50; Popko, 1995, s. 114; van Gessel 1998: 70 vd.

²³ *Parkalla* için bkz. Ertem, 1973, s. 108; del Monte und Tischler, 1978, s. 304.

26 VIII IKU A.ŠÀ ŠÀ.BA VI ½ IKU VI *gi-pé-eš-šar* <A.ŠÀ> I IKU V *gi-pé-eš-šar*
KISLAḪ QA-DU ʾÉʾ.İN.NU.DA

27 É ^m*Ḫa-an-ta-pi* DUMU.É.GAL
ʾUGULA LÚ.MEŠUŠʾ.BAR ŠA É A-BI
DUTUŠI I-NA É URU*Pár-kal-la*

28 É ^m*Ti-ya-ta-pa-ra* I ʾLÚʾ ^m*Ti-ya-ta-pa-ra*
ra<*aš*> I DUMU.NITA ^m*Ḫa-ru-ya-an-du-li-iš* I MUNUS ^f*Az-zi-ya-aš*

29 ʾIIʾ DUMU.MUNUS ^f*An-ni-ʾitʾ-ti-iš*
^f*Ša-an-ta-uyi5-aš* V SAG.DU II GU^{HLA}
XXII UDU VI GU⁴.ʾAPINʾ. LÁ^{HLA} *pi-ir-ša-aḫ-ḫa-ʾanʾ-na-aš*

30 [...] UDU.SÍG+MUNUS A-NA
UDU.SÍG+MUNUS-ʾya *kat-taʾ-an* II
SILA⁴.SÍG+MUNUS A-NA UDU.NITA-
ya kat-ta-an II SILA⁴.NITA ʾXVIIIʾ UZ⁶
A-NA UZ⁶-ya

31 [*kat-t*]*a-an* IV MÁŠ.TUR A-NA
ʾMÁŠ.GAL-yaʾ *kat-ta-an* I MÁŠ.TUR
ŠU.NÍGIN XXXVI UDU^{HLA} I^{NU-TUM}
É^{HLA-TIM} RI-IT GU⁴^{HLA}

32 [I]-NA URU*Pár-kal-la* I ʾIKU Ú.SAL^{LUM}
III ½ IKU GIŠKIRI⁶.GEŠTIN *na-aš-ta an-da*
XL GIŠḪAŠḪUR XLII
GIŠḪAŠḪUR.KUR.RA I-NA URU*Ḫa-an-zu-uš-ra*

33 [Š]A ʾÉ ^m*Ḫa-anʾ-ta-pi*

34 ʾÉʾ ^m*Pu-ul-li-ya-ʾan-ni* II LÚʾ ^m*Pu-ul-li-ya-an-ni-iš*
^m*Aš-ša[r-t]a-aš* III

babasının evinin dokumacılarının başı,
saray oğlanı *Ḫantapi*'nin mülkü.

28 *Tiyatapara*'nın mülkü: bir adam
Tiyatapara; bir erkek çocuk *Ḫaruḫanduli*;
bir kadın *Azziya*;

29 iki kız çocuğu *Anniti* (ve) *Šantaḫiya*; beş
kişi, iki sığır, yirmi iki koyun, tımar
hizmetine ait altı çift sığırı,

30 [...] (dişi) koyun ve (dişi) koyunun
yanında iki dişi kuzu (vardır) ve erkek
koyun/koçun yanında iki erkek kuzu
(vardır), on sekiz keçi ve keçinin

31 [yan]ında dört oğlak (vardır) ve erkek
keçi/tekenin yanında bir oğlak (vardır).
Toplam otuz altı koyun, bir mülk,

32 *Parkalla* kentinde sığır otlağı olarak, bir
IKU çayır, üç buçuk IKU bağ ve içinde kırk
elma ağacı (ve) kırk iki kayısı ağacı
*Ḫanzušra*²⁴ kentinde

33 *Ḫantapi*'nin mülkünden.

34 *Pulliyanni*'nin mülkü: iki adam
Pulliyanni (ve) *Ašša[r]a*; üç erkek çocuk

²⁴ *Ḫanzušra* için bkz. Ertem, 1973, s. 40; del Monte und Tischler, 1978, s. 79.

DUMU.NITA ^mA-pár-kam-mi-iš ^mI-ri-
ya-at-ti-i-iš

35 [^m]Ha-pí-lu-uš ʾIV MUNUS ʾTe-eš-mu-
uš ʾZi-dan-du-uš ʾŠa-ak-kum-ʾmi-ilʾ-la<-
aš> ʾHu-li-ya-a-ʾšuʾ-ħa-ni-iš III
DUMU.MUNUS

36 [ʾ]Ka-pa-aš-ʾša-na-anʾ-ni-iš ʾKa-pur-ti-
iš ʾPa-aš-ku-ya-a-aš II ^{MUNUS}ŠU.GI ʾA-
ʾarʾ-ħu-ya-aš-ši-iš ʾTu-ut-tu-ya-ni-iš

37 [X]IV SAG.DU ʾIV GU₄^{HI.A} II ANŠE
II GU₄ÁB I AMAR.ÁB II GU₄.APIN.LÁ
A-NA GU₄.MAḤ kat-ta-an I AMAR na-
aš VI GU₄^{HLA} X UZ₆ VII MÁŠ.TUR

38 [n]a-aš XVII UZ₆ I^{NU-TUM} É^{HLA-TIM}
GIŠKIRI₆.GEŠTIN GIŠSE₂₀-ER-DUM^{HLA}
GIŠPÈŠ^{HLA} ŠA É ^mPur-li-ša-a-ri

39 [I]-NA ^{URU}Ša-ya-nu-ya-an-ta VII ½
IKU GIŠKIRI₆.GEŠTIN I-NA ^{URU}An-tar-
la-a ŠA É ^mĤa-an-ta-pí

40 [X[?]+]III É^{HLA-TUM} XXX LÚ^{MEŠ} XVIII
DUMU.NITA IV DUMU.NITA.GABA
XXXV MUNUS ʾXʾVIʾ
DUMU.MUNUS II
DUMU.MUNUS.GABA II LÚŠU.GI II
MUNUSŠU.GI

41 [Š]U.NÍGIN I ME X SAG.DU
SAG.GÉME.ARAD^{MEŠ} ŠÀ.BA V
<LÚ^{MEŠ}> GIŠTUKUL II LÚMUḤALDIM
ʾTʾ LÚÁZLAG I LÚE-PÍ-IŠ GÚ.È.A ĤUR-
RI I LÚAŠGAB

çocuk *Aparkammi*, *İriyatti* (ve)

35 *Hapilu*, dört kadın *Tešmu*, *Zidandu*,
Šakkummilla (ve) *Huliyasuḥani*, üç kız
çocuk

36 *Kapaššananni*, *Kapurti* (ve) *Paškuua*, iki
yaşlı kadın *Arḫuuašši* (ve) *Tuttuḫani*,

37 [on] dört kişi, dört sığır, iki eşek, iki inek,
bir dişi dana/düve, iki çift sığırı, (bir) boğa
yanında bir buzağı (vardır) ve onlar altı
sığır(dır), on keçi, yedi oğlak,

38 ve onlar on yedi keçi(dir), bir mülk, bağ,
zeytin ağaçları, incir ağaçları *Purlišari*'nin
mülkünden.

39 *Šayanuḫanta* kentin[de], yedi buçuk IKU
bağ *Ĥantapi*'nin *Antarla*²⁵ kentindeki
mülkünden.

40 [on[?]] üç mülk, otuz adam, on sekiz erkek
çocuk, dört erkek süt çocuğu /erkek bebek,
otuz beş kadın, on altı kız çocuk, iki kız süt
çocuğu/kız bebek, iki yaşlı adam, iki yaşlı
kadın.

41 [To]plam yüz on kişi hizmetçi, bunlardan
altı²⁶ zanaatkâr, iki aşçı, bir çamaşırçı, bir
Ĥurri gömleği imalatçısı, bir deri işçisi,

²⁵ *Antarla* için bkz. del Monte und Tischler, 1978, s. 23 vd.

²⁶ Metinde beş sayısı ifade edilmektedir ancak sayılan görevliler beşten fazladır.

42 [x+]T' ÛMMEDA ANŠE.KUR.RA^{HLA}
LÚ MUNUS DUMU DUMU.MUNUS
XV GU₄ XXII UDU^{HLA} II ANŠE^{HLA} ŠA
SAG.GÉME.ARAD^{MEŠ} XXII GU₄ É-ir-
ša-aḫ-ḫa-na-aš

43 [x+I] ME LVIII UDU^{HLA} II
ANŠE.KUR.RA^{HLA} III
ANŠE.<GİR.>NUN.NA^{HLA} XL ka-pu-nu
XIV ½ IKU A.ŠÀ XXVIII IKU
Ú.SAL^{LIM.HLA} RI-IT GU₄^{HLA}

44 [x+]IV IKU A.ŠÀ ḡa-ar-aš-^ršu'-ḡa-aš
Ú.SAL^{LUM} XIV ½ IKU VI gi-pé-eš-šar
GIŠ⁶KIRI₆.GEŠTIN IV ½ IKU I ½ gi-pé-
eš-šar^{GIŠ}TIR

45 [x+]III^{GIŠ}MÚ.SAR VI ka-pu-nu IV IKU
IV gi-pé-eš-šar ḤUR.SAG^{HLA} VI TA-
PAL É^{HLA-TUM} III KISLAḤ QA-DU
É.IN.NU.DA

46 [m]Ar-nu-ḡa-an-ta LUGAL.GAL^fAš-
mu-ni-kal MUNUS.LUGAL.GAL Û
^mDu-ut-ḫa-li-ya DUMU.LUGAL tu-u-
ḫu-kán-ti-iš

47 [I]Š-ŠU-Ú-MA A-NA^fKu-ḡa-at-ta-al-la
MUNUS^{SU}ḤUR.LÀ GÉME-ŠU-NU A-NA
NÍG.BA-ŠU ID-DI-NU

48 'UR'-RA-AM ŠE-E-RA-AM ŠA^fKu-ḡa-
at-ta-al-la A-NA DUMU^{MEŠ}-ŠU DUMU-
DUMU^{MEŠ}-ŠU MA-AM-MA-A-AN LA-A
I-RA-AG-GUM

49 'A'-ḤA-AT ta-ba-ar-na^mAr-nu-ḡa-an-
ta LUGAL.GAL^fAš-mu-ni-kal

42 [...] bir atların bakıcısı/tavlacı,
adam(lar), kadın(lar), (erkek) çocuk (ve)
kız çocuk(lar); hizmetçilerin on beş sığırı,
yirmi iki koyunu, iki eşeği, tımar
hizmetine ait yirmi iki sığır;
43 [...yüz] elli sekiz koyun, iki at, üç katır,
kırk kapunu- on dört buçuk IKU tarla, sığır
otlağı (olarak) yirmi sekiz IKU çayır,

44 biçmek için [...] dört IKU tarla (ve)
çayır, on dört buçuk IKU altı gipeššar bağ,
dört buçuk IKU bir buçuk gipeššar orman,

45 [...] üç bahçe/bostan, altı kapunu- dört
IKU dört gipeššar dağ(lık arazi); altı çift
mülk, üç harman yeri ile samanlık.

46 Büyük kral Arnuḡanda, Büyük kraliçe
Ašmunikal ve veliaht prens Tuḫaliya

47 onu aldılar fakat (onu) onların
hizmetkarı, hizmetçi kadın Kuḡatalla'ya
hediye olarak verdiler.

48 GelecekteKuḡatalla'nın oğulları (ve)
torunlarına karşı hiç kimse (bu konuda) hak
iddia etmeyecek.

49 Büyük kral, Tabarna Arnuḡanda, Büyük
kraliçe Ašmunikal ve veliaht prens
Tuḫaliya'nın sözü

MUNUS.LUGAL.GAL \dot{U} ^mDu-ut-*ḫa-*
li'-ya DUMU.LUGAL

50 *tu-u-ḫu-kán-ti-iš ŠA AN.BAR ŠA LA-A*
NA-A-DI-A-AM ŠA LA-A ŠE-BÉ-RI-IM
ŠA UŠ-PA-Aḫ-ḫU SAG.DU-ŠÚ I-NA-
AK-KI-ŠÚ

50 demirden(dir), (o) bozulamaz, (o)
kırılmaz, kim (onu) değiştirirse onun başı
kesilecek!

51 *ṬUP-PA-AM AN-NI-A-AM I-NA* ^{URU}*Ḫa-*
at-ti A-NA PA-NI ^mDu-*ya-a* GAL
DUMU^{MEŠ}.É.GAL ^m*Ḫal-pa-zi-ti* GAL
GEŠTIN

51 Bu tableti *Ḫattuša*'da saray oğlanlarının
başı *Du \dot{y} a*²⁷, şarap büyüğü *Halpaziti*²⁸,

52 ^m*Ka-ri-ya-zi-ti* *an-tu-u-ya-sal-li-iš*
^m*Ḫu-ul-la* GAL ^{LÚ.MEŠ}KUŠ₇ ZAG-*az*
^m*Tar-ḫu-mi-ma* GAL ^{LÚ.MEŠ}KUŠ₇

52 *antu \dot{y} ašalli-* görevlisi²⁹ *Kariyaziti*, sağ
taraftaki arabacıların başı *Hulla*³⁰, sol
taraftaki arabacıların başı *Tarḫumima*³¹,

53 *ḠÜB*'-*la-[az...^m...-š/t]a-zi-ti* GAL
^{LÚ.MEŠ}SIPA ZAG-*az* ^mLUGAL-
^DLAMMA GAL ^{LÚ.MEŠ}SIPA *ḠÜB-la-az*

53 sağ[taraftaki] çobanların başı [...-*št*]*aziti*,
sol taraftaki çobanların başı LUGAL-
^DLAMMA,

54 ^m*Ne-ri-i[k-ka-i-li]* ^{LÚ}SUKKAL ^m*Nu-un-*
zi-ti UGULA LXX *ŠA*'
DUMU^{MEŠ}.É.GAL^{TIM} LUGAL

54 vezir *Neri[kkaili]* (ve) kralın yetmiş saray
oğlanının başı *Nunziti*'nin huzurunda

55 ^m*I-na-ar* ^{LÚ}DUB.SAR *IŠ-ṬUR*

55 katip *İnar* yazdı.

Metnin Yorumu

öy. 1-30: I. *Arnu \dot{y} anda* ile *Ašmunikal* çiftinin büyük kral ve büyük kraliçe sıfatlarıyla isimlerinin yer aldığı ilk satırlar metnin ortasında da yer alan mührü ait cümleyi içermektedir.

²⁷ “KBo 18.14 öy. 6. ve ay. 8. satırlarında ve KBo 18.66 ay. 13. satırda adına rastladığımız *Du \dot{y} a* ile bu metindeki *Du \dot{y} a* aynı kişilerdir, ancak bu ada Maşat Höyük mektuplarında rastlanmamıştır” Klinger, 1995, s. 102; de Martino, 2005, s. 296, 298 vd., 317; Hoffner, 2009, s. 89.

²⁸ “*Halpaziti*, *Du \dot{y} a* adlarına *Ašmunikal* ile *Tašmišarri*'nin Hurrice *itkalzi* ve *itkaḫi* ritüellerinde ve KBo 44.1 öy. 4', 5' satırlarında da rastlanır” Freu and Mazoyer, 2007, s. 147; Rüster und Wilhelm, 2012, s. 244.

²⁹ Daddi, 1982, s. 501 vd.; HW² A: 123b vd. ^(LÚ)*antu \dot{y} ašalli-* “hoher Beamter am hethitischen Hof”; HEG A-K: 38 vd. ^(LÚ)*antu \dot{y} ašalli-* “ein Würdenträger”; HED A: 84 vd. *antu \dot{y} ašalli-* “high court official, perhaps majordomo”; HW: 24b ^(LÚ)*antu \dot{y} ašalli-* “ein Würdenträger, ^{LÚ}*antu-GAL=*^{LÚ}*antušalli-*”; HHw: 17 ^(LÚ)*antu \dot{y} ašalli-* “ein Würdenträger”; MHH: 36b ^{GAL/LÚ}*antu \dot{y} ašalli-/andupšalli-* “sarayda yüksek derecede bir memur”.

³⁰ “Maşat Höyük mektuplarından HKM 17, 25, 61, 62 numaralı metinlerde ve KBo 18.69 ay. 8'de geçen *Ḫulla* ile bu metindeki *Ḫulla* aynı kişiler olmalıdırlar” Klinger, 1995, s. 92; de Martino, 2005, s. 316.

³¹ “*Tarḫumima* KBo 8.22 öy. 12'de ve HKM 69'da geçen *Tarḫumima* ile bu metindeki *Tarḫumima* aynı kişiler olmalıdır” Klinger, 1995, s. 99; de Martino, 2005, s. 315.

İlk iki satır oldukça kırıktır, *Uruantaziti* ile *Haḫharti* şahıs adları okunabilmektedir. Sonrasında *Pittanza*'nın hanesine ait varlığı ile tahta tablet katibi olduğu anlaşılan *Šuppiluliuma*'nın hanesinin mülkü sıralanmaktadır. Diğer paragrafta *Marlani*'nin hanesinin varlıkları listelenmiştir. *Šuppiluliuma* adı ilerleyen satırlarda tekrar geçer, bu kişi tahta tablet katibi *Šuppiluliuma* ile aynı kişi olmalıdır. *Šuppiluliuma*'nın *Uuaḫšupanta* ve *Luhḫušnadiya* kentlerine yakın noktadaki tarlalarının yerleri tarif edilmektedir.

31-61: Sonraki paragrafta *İrittiya*, *Mariya* ve *Pulli* isimli kişilerin mal ve mülkleri sıralanmıştır. Görevlerinin ne olduğunu bilmediğimiz bu kişilerin isimleri metinde kral ve kraliçenin mührünün yer aldığı kısımda geçmektedir. Bu kısımda *İrittiya*, *Mariya* ve *Pulli*'ye ait daha çok tarla arazileri ölçüleriyle sıralanmaktadır.

ay. 1-27: Metnin arka yüzünde *Kapanuanta* kentindeki araziler içindeki bağları ve ağaçlarıyla beraber sayılmaktadır. Devamında *Muliyaziti*'nin hanesine ait sadece bazı mesleklerden kişiler ile farklı yaş gruplarından insanların adları geçmektedir. Sonraki paragrafta *Kukku*'nun ve bir saray oğlanının arazileri yine ölçüleri de verilerek sıralanmıştır. Burada tekrar tahta tablet katibi *Šuppiluliuma*'nın adına rastlamaktayız. *Uaštiša*, *Uluanta*, *Šummanzana*, *Kapanuanta*, *Aša*, *Zanauliya* kent adlarını taşıyan yerleşim yerleri, belirli ölçülerde araziler ile farklı cinsiyette ve yaşta meslek sahipleri onun mülkleri arasında belirtilmektedir. Daha sonra *uriyanni*- adamı, *Karpani*, *Ziḫariya* ve saray oğlanı *Hantapi* adlı kişilere ait çeşitli niteliklerde araziler tarif edilmektedir. Bunların yanında tapınak arazisi olması gereken Tanrıça *Hallara*'nın arazileri de burada listelenmiştir.

28-39: Bu paragrafta *Tiḫattapara*'nın hanesinden insanlar ve çeşitli hayvanlar ile yine *Hantapi*'ye ait *Parkalla*, *Hanzušra* ve *Antarla* kentlerindeki arazilerinde bulunan varlıkları, *Purlišari*'nin de *Šayanuanta* kentindeki malları sıralanmaktadır.

40-54: Paragrafın başında tekrar çeşitli kişiler, meslek sahipleri, hayvanlar ve araziler sıralanmaktadır ancak bunların kime ait olduğunu bilmiyoruz. Söz konusu mülkler belki de bir önceki paragrafta adı geçen *Hantapi*'nin varlıkları arasında bulunabilir. Devamında kral *Arnuanda*, kraliçe *Ašmunikal* ve prens *Tuḫaliya*'nın tüm bu sayılan varlıkları alıp *Kuḫatalla*'ya hediye ettikleri belirtilmiştir. Onların bu hükmünün kalıcı olduğu benzetmelerle özellikle vurgulanmıştır. Dolayısıyla *Kuḫatalla*'nın soyundan başka hiç kimse söz konusu varlıklara el süremeyecek, yapılan bu bağışlar yıllar sonra bile *Kuḫatalla*'nın nesline ait olarak kalacaktır.

Sonuç

Toprak bağış belgelerinde tabletin kavisli yüzeyi, belki de bu değerli belgelerin kırılmalarını önlemek için, normal tabletlerden daha yuvarlak yapılmıştır (Riemschneider, 1958). Genellikle

belgelerin ortasında mühür baskısı yer alır ve bu mühür bağışların kral tarafından garanti altına alındığının kanıtıdır. Yukarıdaki metinde toprak bağışı tek başına kadın hizmetçi *Kuꞡatalla*'ya yapılmış gibi görünse de onun torunlarına da aktarılacak olan bu miras *Kuꞡatalla*'nın kalabalık bir aileye ve çocuklara sahip olabileceğini düşünmemizi sağlar. Büyük miktarda bağışın yapıldığı metinde kraliçe *Ašmunikal*'in adının da garantör olarak yer alması Hitit idaresinde kraliçelerin de kral kadar söz sahibi olduğunu göstermektedir. Ayrıca bağış yapılan arazilerde yaşayanların mal ve mülklerinin kendilerine ait olduğunu varsayarsak özellikle tahta tablet katibi Šuppiluliuma gibi kişiler varlıklı insanlar olmalıydılar. Bu metne ait bir özellik de tanrılara yapılan sunularda sıralanan kurbanlar gibi bağışlanan hayvanların sayısına kadar listelenmiş olmasıdır. Dönemin koşullarında azımsanmayacak oranda bir bağışın kadın hizmetçi *Kuꞡatalla*'ya yapılmış olması onun I. *Arnuṡanda* ve *Ašmunikal* çifti için ne kadar değerli bir yardımcı olduğunun göstergesidir.

Kaynaklar

- Alparslan, M. (2013). Bir İmparatorluğu Ayakta Tutabilmek: Ekonomi ve Ticaret. M. Doğan-Alparslan, & M. Alparslan (Ed.), *Hititler-Bir Anadolu İmparatorluğu* (s. 506-517). Yapı Kredi Yayınları.
- Archi, A. (1973). Bureaucratie et communautés d'hommes libres dans le système économique hittite. *Festschrift Heinrich Otten* (s. 17-23). Wiesbaden.
- Arıkan, Y. (2017). Hitit Dininin Tarihi Gelişimi ve Hitit Panteonu. S. Güneri (Ed.), *Yaşar Coşkun'a Saygı Yazıları* (s. 41-72). İzmir.
- Beal, R. H. (1983). Studies in Hittite History. *Journal of Cuneiform Studies*, 35, 115-126. <https://doi.org/10.2307/3515945>
- Beckman, G. M. (1983). Inheritance and Royal Succession Among the Hittites. G. M. Beckman, & H. A. Hoffner (Ed.), *Kaniššuwat. A Tribute to Hans G. Güterbock on his seventy-fifth Birthday* (s. 13-31). Chicago.
- Beckman, G. M. (1995). Royal Ideology and State Administration in Hittite Anatolia. J. M. Sasson (Ed.), *Civilizations of the Ancient Near East* (s. 529-543). New York.
- Bilgin, T. (2018). *Officials and Administration in the Hittite World*. Walter de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9781501509773>
- Bin-Nun, S. R. (1975). *The Tawananna in The Hittite Kingdom*. Carl Winter Universtatsverlag.
- Bozgun, Ş. (2021). Hititler'de Miras Hukuku ve Krallığın Mirası ile "Aile, Taht, Mülk" İlişkisi. İ. Albayrak (Ed.), *Eski Yakındoğu'da Miras Anlayışı* (s. 63-97). Bilgin Yayınevi.
- Bryce, T. (2003). *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*. (Çev.M. Günay,). Dost Kitabevi Yayınları.

- Daddi, P. F. (1982). *Mestieri, professioni e dignità nell'Anatolia ittita*. Incunabula Graeca 79.
- de Martino, S. (2005). Hittite Letters from the Time of Tuḫaliya I/II, Arnuwanda I and Tuḫaliya III. *Altorientalische Forschungen*, 32, 291-321. <https://doi.org/10.1524/aof.2005.32.2.291>
- del Monte, G. (1992). *Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte. Supplement*. Dr. Ludwig Reichert Verlag.
- del Monte, G. F., & Tischler, J. (1978). *Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte*. Dr. Ludwig Reichert Verlag.
- Dinçol, A. (1982). *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi I*. Görsel Yayınlar.
- Ertem, H. (1973). *Boğazköy Metinlerinde Geçen Coğrafya Adları Dizini*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ertem, H. (1974). *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Freu, J., & Mazoyer, M. (2007). *Les débuts du nouvel empire hittite. Les Hittes et leur histoire*. KUBABA.
- Goedegebuure, P. (2014). *The Hittite Demonstratives. Studies in Deixis, Topics and Focus*. Harrassowitz Verlag.
- Gurney, O. R. (1961). *The Hittites*. Penguin Books.
- Gurney, O. R. (1977). *Some Aspects of Hittite Religion*. Oxford University Press.
- Güterbock, H. G. (1983). A Hurro-Hittite Hymn to Ishtar. *Journal of the American Oriental Society*, 103, 155-164. <https://doi.org/10.2307/601869>
- Haas, V., & Thiel, H. J. (1978). *Die Beschwörungsrituale der Allaiturah(h)i und verwandte Texte*. *Alter Orient und Altes Testament* 31.
- Hoffner, H. A. (1966). Composite Nouns, Verbs and Adjectives in Hittite. *Orientalia Nova Series*, 36, 377-402. <https://www.jstor.org/stable/43079573>
- Hoffner, H. A. (2009). *Letters from the Hittite Kingdom*. Society of Biblical Literature Band 15.
- Klinger, J. (1995). Das Corpus der Maṣat-Briefe und seine Beziehungen zu den Texten aus Hattuša. *Zeitschrift für Assyriologie und Vorderasiatische Archäologie*, 85, 74-108. <https://doi.org/10.1515/zava.1995.85.1.74>
- Laroche, E. (1947). Recherches sur les noms des dieux hittites. *Revue Hittite Et Asianique*, 7(46), 7-139. <https://doi.org/10.3406/rhita.1946.1163>
- Laroche, E. (1951). *Recueil d'onomastique hittite*. Librairie C. Klincksieck.
- Laroche, E. (1957). Rev. of: Schuler E. von 1957. *Revue Hittite Et Asianique*, 15(61), 123-128.

- Miller, J. (2013). *Royal Hittite Instructions and Related Administrative Texts*. Society of Biblical Literature.
- Otten, H. (1972-1975). Hallara. *Reallexikon der Assyriologie*, s. 60.
- Pelvanoğlu, T. (2021). Hitit Toprak Bağış Belgeleri Hakkında Genel Bir Değerlendirme. *OANNES Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 267 – 290. <https://doi.org/10.33469/oannes.897435>
- Popko, M. (1995). *Religions of Asia Minor*. (I. Zych, Çev.). Academic Publications Dialog.
- Rieken, E. (2005). Kopulativkomposita im Hethitischen. N. Kazansky (Ed.), *hṛdā mánasā-Studies presented to Professor Leonard G. Herzenberg on the occasion of his 70-birthday* (s. 99-103). Saint Petersburg.
- Riemschneider, K. K. (1958). Die hethitischen Landschenkungsurkunden. *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung*, 6, 321-381.
- Riemschneider, K. K. (1965). Zum Lehnswesen bei den Hethitern. *Archiv Orientalní*, 33, 333-340.
- Rüstel, C., & Wilhelm, G. (2012). *Landschenkungsurkunden hethitischer Könige*. Harrassowitz Verlag.
- Ünal, A. (2002). *Hititler Devrinde Anadolu 1*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- van Gessel, B. H. (1998). *Onomasticon of the Hittite Pantheon 1-2*. Handbuch der Orientalistik.
- Vigo, M. (2023). ^LUri(y)anni: An Old Hittite Office. *Vicino Oriente*, 27, 15-23. doi: 10.53131/VO2724-587X2023_2

Kısaltmalar

- CHD: *The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago*. Chicago:
- HED: Puhvel, J. (1984-2013). *Hittite Etymological Dictionary 1-9*. Berlin.
- HEG: Tischler, J. (1983-1994). *Hethitisches etymologisches Glossar 1-3*. Innsbruck.
- HHw: Tischler, J. (2001). *Hethitisches Handwörterbuch, Mit dem Wortschatz der Nachbarsprachen*. Innsbruck.
- HW: Friedrich, J. (1991). *Hethitisches Wörterbuch. Kurzgefasste kritische Sammlung der Deutungen hethitischer Wörter. Lieferung 1.-4*, Heidelberg.
- MHH: Ünal, A. (2007). *Multilinguales Handwörterbuch des Hethitischen / A Concise Multilingual Hittite Dictionary / Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü*, Hamburg.